

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ

Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції

м. Харків, 15 квітня 2016 року

У двох томах

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 347.963
ББК 67.72
П78

Редакційна колегія:

професор Л. М. Москвич (голова);
асистент А. В. Лапкін;
асистент І. В. Юревич;
асистент Я. О. Ковальова;
асистент Ю. О. Ремескова

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

Проблеми реформування прокуратури : матеріали всеукр. наук.-
П78 практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.) : у 2 т. / редкол.: Л. М. Москвич
(голова), А. В. Лапкін, І. В. Юревич та ін. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. –
224 с.

ISBN 978-966-937-018-1

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми реформування прокуратури», яка відбулася 15 квітня 2016 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих вітчизняних науковців у галузі теорії прокурорської діяльності, практичних працівників органів прокуратури та суду. До збірника включено доповіді учасників конференції з різноманітних аспектів організації і діяльності прокуратури.

Для науковців, викладачів та студентів юридичних навчальних закладів, практичних працівників органів прокуратури, суду, інших правоохоронних органів, адвокатів та усіх, хто цікавиться проблемами прокуратури.

УДК 347.963

ББК 67.72

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)
ISBN 978-966-937-018-1

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2016

їх реалізації. Саме завдяки закріпленій на законодавчому рівні процедурі здійснення громадського контролю можливо досягти підвищення ефективності діяльності органів прокуратури та їх посадових осіб, впровадження практики належного врядування, доброчесності, відкритості, прозорості та підзвітності органів прокуратури інституціям громадянського суспільства, утвердження реальних гарантій здійснення прав і свобод громадян.

Петрова А. С.,

аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМНІ НЕФОРМАЛЬНІ ПРАКТИКИ: ВТРУЧАННЯ ПРОКУРОРА У ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СУДДІ

Зміни, що відбуваються в країні, комплексне реформування правоохоронних органів, доведення судово-правової реформи до логічного завершення, інтеграція та узгодження національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу більшою мірою направлені на подолання корупції в державі. Основною метою змін судоустрою визначено зміцнення однієї з базових цінностей демократичного суспільства – незалежності суддів, яка є основою об'єктивного та справедливого вирішення справи в суді. На жаль, практичний стан дотримання проголошеного принципу незалежності суддів на сьогодні є незадовільним.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України «...незалежність суддів є невід'ємною складовою їхнього статусу. Вона є конституційним принципом організації і функціонування судів, а також професійної діяльності суддів, які при здійсненні правосуддя підкоряються лише закону... Незалежність суддів полягає передусім у їх самостійності, непов'язаності при здійсненні правосуддя будь-якими обставинами й іншою, крім закону, волею» (Рішення Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 р. № 19 рп/2004 р.).

Взаємодія судді з прокурором здійснюється як на досудовому слідстві, так і під час розгляду справи в суді. Такого роду спілкування завжди привертало увагу спеціалістів-правників та пересічних громадян-учасників процесу в контексті визначення меж його допустимості з метою запобі-

гання та усунення можливого негативного прокурорського впливу на об'єктивність та неупередженість суддівської діяльності. Але така взаємодія повинна відбуватися суворо в межах, визначених законом.

Останнім часом збільшилась кількість заяв про незаконний вплив на суддю з боку правоохоронних органів, а саме представників органів прокуратури. Про це свідчать численні звернення Ради суддів України та зборів суддів окремих судів щодо незалежності суддів від незаконного втручання з боку правоохоронних органів до Генерального прокурора, Міністра внутрішніх справ України. Неможливо не взяти до уваги і той факт, що за словами прокурорів, 98% бодай раз (12% – часто або дуже часто) мали випадки односторонньої комунікації з суддею за відсутності адвоката, що суперечить кримінально-процесуальним нормам (результати опитування у рамках Проекту «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» за 2015 рік). Отже, спостерігається тенденція, коли дії суб'єктів правоохоронної діяльності виходять за межі повноважень та мають характер зловживання процесуальними правами, що полягає в намаганнях здійснювати позапроцесуальний контроль за розглядом справ судами та перевірку законності й обґрунтованості судових рішень.

Крім того, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» передбачає право будь-якої особи на звернення зі скаргю (заявою) щодо поведінки судді, яка може мати наслідком дисциплінарну відповідальність судді. Тобто, суб'єктами такої скарги (заяви) може бути як адвокат, так і прокурор, а дисциплінарна відповідальність за подання завідомо безпідставної скарги про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності передбачена лише до адвоката. Тобто на законодавчому рівні прокурор має більше привілеїв перед адвокатом, що також може слугувати підставою для неправомірного впливу на суддю при виконанні ним своїх функцій.

Згідно з положеннями статті 2 Кримінального процесуального кодексу України, завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу.

Дійсно, притягнення судді до кримінальної відповідальності у механізмі стримувань та противаг в системі поділу влади в Україні є однією

з форм контролю за діяльністю носіїв судової влади, завданням якої має бути досягнення балансу між засадами незалежності й недоторканності суддів та їх кримінальною відповідальністю у разі вчинення ними кримінально караного протиправного діяння. Проте процедура притягнення судді до кримінальної відповідальності не може бути використана для здійснення тиску на суддю з метою прийняття ним «потрібного» судового рішення. Незгода учасника судового процесу у справі з прийнятим судовим рішенням не може бути приводом до реєстрації заяви, повідомлення про вчинене суддею кримінального правопорушення. Існує переконання, що ініціювання кримінального переслідування судді у згаданому контексті є способом незаконного впливу на суд.

Отже, сторона обвинувачення вдається до різних механізмів незаконного впливу на суддю. Така ситуація є загрозливою для засад демократичного устрою, забезпечення прав та свобод людини і громадянина через можливе зниження їх рівня захисту судом. Справедливе відправлення правосуддя потребує поваги до незалежності суду. Належне виконання різних, проте взаємодоповнюючих функцій суддями та прокурорами є необхідною гарантією справедливого, неупередженого та ефективного відправлення правосуддя. Судді та прокурори мають бути незалежними у здійсненні своїх повноважень, а також діяти незалежно один від одного.

Науковий керівник: д. ю. н., професор, завідувача кафедрою організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Москвич Л. М.

Подкопась С. В.,

кандидат юридичних наук, доцент, начальник відділу з питань підготовки кадрів та аналітичної роботи Департаменту кадрової роботи Генеральної прокуратури України, старший радник юстиції

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ФОРМУВАННЯ НОВОГО МЕХАНІЗМУ

Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (далі – Закон) містить низку нових положень щодо статусу прокурорів та механізму кадрового забезпечення прокурорської діяльності [1]. По-